

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2022

ΘΕΜΑΤΑ & ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

06 Ιουνίου, 2022

**ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ
Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ**

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟ

ΩΘΗΣΗ

Αφειτηρία το μέλλον

Επιμέλεια: Ομάδα Φιλολόγων
<https://www.othisi.gr/frontistirio/>

Δευτέρα, 6 Ιουνίου 2022
ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ
ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Αριστοτέλης, Πολιτικά, 1253a7-18

Διότι δὲ πολιτικὸν ὁ ἄνθρωπος ζῶν πάσης μελίττης καὶ παντὸς ἀγελαίου ζῶου μᾶλλον, δῆλον. Οὐθὲν γάρ, ὡς φαμέν, μάτην ἢ φύσις ποιεῖ λόγον δὲ μόνον ἄνθρωπος ἔχει τῶν ζῶων· ἢ μὲν οὖν φωνὴ τοῦ λυπηροῦ καὶ ἡδέος ἐστὶ σημεῖον, διὸ καὶ τοῖς ἄλλοις ὑπάρχει ζῶοις (μέχρι γὰρ τούτου ἢ φύσις αὐτῶν ἐλήλυθε, τοῦ ἔχειν αἰσθησιν λυπηροῦ καὶ ἡδέος καὶ ταῦτα σημαίνειν ἀλλήλοις), ὁ δὲ λόγος ἐπὶ τῷ δηλοῦν ἐστὶ τὸ συμφέρον καὶ τὸ βλαβερόν, ὥστε καὶ τὸ δίκαιον καὶ τὸ ἀδίκον· τοῦτο γὰρ πρὸς τὰ ἄλλα ζῶα τοῖς ἀνθρώποις ἴδιον, τὸ μόνον ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ καὶ δικαίου καὶ ἀδίκου καὶ τῶν ἄλλων αἰσθησιν ἔχειν· ἢ δὲ τούτων κοινωνία ποιεῖ οἰκίαν καὶ πόλιν.

Επίκτητος, Διατριβαί, Β10.1-4

Σκέψαι τίς εἶ. Τὸ πρῶτον ἄνθρωπος, τοῦτο δ' ἐστὶν οὐδὲν ἔχων κυριώτερον προαιρέσεως, ἀλλὰ ταύτη τὰ ἄλλα ὑποτεταγμένα, αὐτὴν δ' ἀδούλευτον καὶ ἀνυπότακτον. Σκόπει οὖν, τίνων κεχώρισαι κατὰ λόγον. Κεχώρισαι θηρίων, κεχώρισαι προβάτων. Ἐπὶ τούτοις πολίτης εἶ τοῦ κόσμου καὶ μέρος αὐτοῦ, οὐχ ἓν τῶν ὑπηρετικῶν, ἀλλὰ τῶν προηγουμένων· παρακολουθητικὸς γὰρ εἶ τῇ θεῖα διοικήσει καὶ τοῦ ἐξῆς ἐπιλογιστικὸς. Τίς οὖν ἐπαγγελία πολίτου; Μηδὲν ἔχειν ἰδία συμφέρον, περὶ μηδενὸς βουλευέσθαι ὡς ἀπόλυτον, ἀλλ' ὥσπερ ἄν, εἰ ἢ χεῖρ ἢ ὁ πούς λογισμὸν εἶχον καὶ παρηκολούθουν τῇ φυσικῇ κατασκευῇ, οὐδέποτ' ἂν ἄλλως ὥρμησαν ἢ ὠρέχθησαν ἢ ἐπανενεγκόντες ἐπὶ τὸ ὅλον.

ΘΕΜΑ Α1.

Α1.α. Να γράψετε στο τετράδιό σας τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμιά από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «**Σωστό**», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «**Λάθος**», αν είναι λανθασμένη, με βάση τα δύο αποσπάσματα του διδαγμένου κειμένου:

1. Η γνώση των ηθικών αξιών δημιουργεί την οικογένεια και την πόλη.
2. Αν το πόδι και το χέρι είχαν λογική, θα λειτουργούσαν αυτόνομα.
3. Χρέος του πολίτη είναι να επιδιώκει το ατομικό του συμφέρον.

(μονάδες 6)

A1.β. Με βάση το πρώτο απόσπασμα του διδαγμένου κειμένου να αντιστοιχίσετε τις λέξεις της Στήλης Α με αυτές της Στήλης Β που διαφοροποιούν τον άνθρωπο από τα άλλα ζώα.

Στήλη Α	Στήλη Β
α. φωνή	1. άνθρωπος
β. λόγος	
γ. λυπηρόν	2. ζώον
δ. δίκαιον	

(μονάδες 4)
Μονάδες 10

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

A1.α.

1. Σωστό
2. Λάθος
3. Λάθος

A1.β.

- α. - 2.
- β. - 1.
- γ. - 2.
- δ. - 1.

ΘΕΜΑ Β1.

B1. «Διότι δὲ πολιτικὸν ... ἔχει τῶν ζώων»: ποια άποψη διατυπώνει ο Αριστοτέλης για τον ρόλο της φύσης και του λόγου στον χαρακτηρισμό του ανθρώπου ως πολιτικού όντος;

Μονάδες 10

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

B1.

Ο Αριστοτέλης αναγνωρίζει την ιδιότητα του «πολιτικού» και σε κάποια αγελαία ζώα, με την έννοια ότι αναλαμβάνουν και διεκπεραιώνουν όλα μαζί μια κοινή δραστηριότητα, χωρίς όμως να διαθέτουν έναρθρο λόγο και λογική σκέψη, όπως ο άνθρωπος. Στην περίπτωση αυτών των ζώων, το επίθετο «πολιτικός» χρησιμοποιείται για να δηλώσει μια απλούστερη διαδικασία συμμετοχής σε κοινές δραστηριότητες, ενώ όταν αναφέρεται στον άνθρωπο, το σημασιολογικό περιεχόμενο του επιθέτου «πολιτικός» διευρύνεται και δηλώνει πιο πολύπλοκες κοινωνικές διαδικασίες. Τον χαρακτηρισμό του αυτό τον στηρίζει στις έννοιες της φύσης και του λόγου.

Η φύση δεν κάνει τίποτε χωρίς σκοπό· όλες οι φυσικές διεργασίες κάπου αποβλέπουν. Πρόκειται για φράση που επαναλαμβάνει ο Αριστοτέλης σε πολλές πραγματείες του. Υποστηρίζει ότι στη φύση τίποτε δεν γίνεται μάταια, τα πάντα εξυπηρετούν ορισμένη σκοπιμότητα, από την οποία και νοσηματοδοτούνται: ... εἰ μὴθὲν μάτην ποιεῖ ἢ φύσις. Ἐνεκά του γὰρ πάντα ὑπάρχει τὰ φύσει, ἢ συμπτώματα ἔσται τῶν ἔνεκά του [: αν είναι αλήθεια ότι η φύση τίποτε δεν κάνει στην τύχη. Όλα, αλήθεια, τα φυσικά όντα υπάρχουν για κάποιο σκοπό, ή είναι τυχαία παραστροφάγματα εκείνων που υπάρχουν για κάποιο σκοπό] (Περὶ ψυχῆς 434a31-32). Στην ανάπτυξή της η θεωρία αυτή ονομάστηκε αριστοτελική τελολογία. Προνομιακός χώρος της τελολογίας είναι η βιολογία. Σχεδόν όλα τα παραδείγματα που φέρνει ο φιλόσοφος αντλούνται από την έμβια φύση· γίνεται αναφορά στα σχήματα των δοντιών, που είναι όπως είναι για να εξυπηρετούν την πρόσληψη και επεξεργασία των τροφών, στις στοχευμένες ενέργειες μυρμηγκιών και μελισσών για την επιβίωση της κοινότητάς τους, στην ύπαρξη και λειτουργία των φύλλων χάριν των καρπών. Βασίζεται, λοιπόν, ο Αριστοτέλης στη βιολογία και επεκτείνει το τελολογικό ερμηνευτικό μοντέλο του και σε άλλα πεδία των φυσικών επιστημών [Φάκελος Υλικού, Αρχαία Ελληνικά Γ' Λυκείου, σελίδα 161].

Η φύση εφοδίασε τον άνθρωπο με τον λόγο. Η λέξη λόγος χρησιμοποιείται συχνά για να δηλωθούν αξεχώριστες μεταξύ τους η λογική (ως ιδιαίτερο γνώρισμα του ανθρώπου και ως διανοητική δραστηριότητα) και η γλώσσα (ως σύστημα σημείων και ως συγκεκριμένη έκφραση). Στο συγκεκριμένο χωρίο ο λόγος αντιδιαστέλλεται προς την φωνήν, και, συνεπώς, έχει ενισχυμένη τη σημασία της γλώσσας (χωρίς να χάνεται βέβαια η σημασία της ανθρώπινης λογικής) [Φάκελος Υλικού, Αρχαία Ελληνικά Γ' Λυκείου, σελίδα 161].

Πρόκειται για μια σύνθετη και ανώτερη ικανότητα που ξεπερνά τα όρια του αισθητού κόσμου, και αποτελεί την ειδοποιό διαφορά του ανθρώπου από τα άλλα ζώα. Τον βοηθά όχι μόνο να εκφράζει τα συναισθήματά του, αλλά και να αντιλαμβάνεται και να κάνει φανερές σύνθετες αφηρημένες έννοιες και αξίες, όπως είναι το καλό και το κακό, το ωφέλιμο και το βλαβερό, το δίκαιο και το άδικο και άλλες παρόμοιες, όπως είναι το όμορφο και το άσχημο, το όσιο και το ανόσιο. Ο λόγος του ανθρώπου είναι μια ικανότητα που του επιτρέπει να σκέφτεται και να δημιουργεί πολιτισμό (να αναπτύξει τα γράμματα, τις τέχνες, να θεσπίσει νόμους κ.λπ.). Ο λόγος δεν μπορεί να εννοηθεί εκτός κοινωνίας και ο άνθρωπος μαθαίνει να χρησιμοποιεί τον ηθικό και γλωσσικό κώδικα της κοινότητας μέσα στην οποία ζει. Μπορούμε να πούμε ότι η φωνή είναι αναγκαία για το ζῆν ενώ ο λόγος για το εὖ ζῆν. Οι κατασκευαστικές ικανότητες, η αναζήτηση της γνώσης (οἱ ἄνθρωποι φύσει τοῦ εἰδέναι ὀρέγονται), η δημιουργική περιέργεια, η μιμητική διάθεση είναι ικανότητες που πηγάζουν από το λόγο.

Ο λόγος ως δωρεά της φύσης αποτελεί την απαραίτητη προϋπόθεση για να μπορεί ο άνθρωπος να συμβιώνει αρμονικά με άλλους ανθρώπους και να διατηρεί την ισορροπία στις μεταξύ τους σχέσεις.

ΘΕΜΑ Β2.

B2. Πώς παρουσιάζει ο Επίκτητος τον άνθρωπο της εποχής του και τον ρόλο του στον κόσμο; (μονάδες 6) Να εντοπίσετε δύο γλωσσικές επιλογές με τις οποίες αυτός εκφράζεται. (μονάδες 4)

Μονάδες 10

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

B2.

Ο Επίκτητος, με την αμεσότητα του β' προσώπου αποδίδει στον άνθρωπο της εποχής του τον χαρακτηρισμό του «πολίτη του κόσμου», μία έννοια απόλυτα κομβική στη στωική φιλοσοφία. Ο άνθρωπος είναι πολίτης του κόσμου και μέρος του (πολίτης του κόσμου εἶ καὶ μέρος αὐτοῦ) όχι όμως υπηρετικό αλλά ηγετικό. Ασφαλώς δεν υπήρχε κάποιο παγκόσμιο κράτος, ώστε η έννοια του πολίτη να έχει κυριολεκτική σημασία· και ο κόσμος εννοείται με στωική σημασία, ως ένα ενιαίο σύνολο που διέπεται από τον φυσικό νόμο και τη λογικότητα. (Για την έννοια του ξαναχρησιμοποιεί ιδιαίτερα από τα μέσα του 19ου αι. σε ένα ολοένα περισσότερο παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον. [Φάκελος Υλικού, Αρχαία Ελληνικά Γ' Λυκείου, σελίδα 185]

Η εξήγηση (γάρ) της θέσης αυτής, της ηγεμονικής στο όλον του κόσμου, οφείλεται στη λογική ικανότητα του ανθρώπου. Ικανότητα λόγου σημαίνει ικανότητα συνείδησης συσχετισμών, συναφειών, αναλογιών, συνδέσεων πάσης φύσης. Ο σύνολος κόσμος διέπεται από έναν τέτοιο λόγο, τον κοσμικό λόγο, ο οποίος ρυθμίζει κάθε τι μέσα στον κόσμο και του αποδίδει τη θέση του και τις σχέσεις του. Ο άνθρωπος, ισχυρίζονται οι στωικοί, είναι το μόνο ον που μπορεί με τη σκέψη του (ενδιάθετο λόγο του) να συνειδητοποιεί και να συμμετρείται με αυτόν τον κοσμικό λόγο.

Η έννοια του λόγου είναι πολυσήμαντη: ομιλία, προφορική έκφραση, διήγηση, λογική ιδιότητα, σκέψη, ορισμός, επιχείρημα, αναλογία. Οι Στωικοί εκκινούν από τη θεωρία του προσωκρατικού Ηράκλειτου για τον Λόγο ως ρυθμιστική αρχή που διέπει την πραγματικότητα και συνδέει με σχέσεις αναλογίας όλα τα όντα. Ο λόγος εδώ είναι θεϊκός, μια αιώνια ενεργητική δύναμη του σύμπαντος, υλική και παραγωγική όπως ένα σπέρμα, είναι ταυτόσημη με το πῦρ και τη φύση. Ως μέρος αυτής της φύσης ο άνθρωπος μοιράζεται τον λόγο· και οφείλει να ζει «ακολουθώντας τον λόγο και τη φύση». [Φάκελος Υλικού, Αρχαία Ελληνικά Γ' Λυκείου, σελίδα 186]. Όταν, λοιπόν, για τους Στωικούς ο λόγος, κατά τη λειτουργία του στον άνθρωπο, συμμετρείται με ή ομολογεί τον κοινό λόγο, τότε ο άνθρωπος μπορεί να βρει τη θέση που θα του επιτρέψει να είναι αρμονικά ενταγμένο μέρος στο όλο σύμπαν.

Ο άνθρωπος κατανοεί (παρακολουθητικός) και αξιολογεί (επιλογιστικός) τη λειτουργία του κόσμου την "θεία διοίκησι". Πρόκειται για αυτό που κινεί τον κόσμο, είναι η πρόνοια, η είμαρμένη –είναι η απαραβίαστη τάξη του κόσμου, μια λογική και συνεκτική δύναμη, ο ίδιος ο λόγος. Όλα γίνονται σύμφωνα με αυτήν, που κάνει όλα τα

πράγματα να είναι ενωμένα σε μια παγκόσμια συμπάθεια. Οι Στωικοί την ονομάζουν θεό ή και Δία: η διακυβέρνηση του κόσμου είναι η έκφραση ενός θείου, έλλογου νόμου. [Φάκελος Υλικού, Αρχαία Ελληνικά Γ' Λυκείου, σελίδα 186]

Αναφορικά με το ζήτημα του κοσμοπολιτισμού θεωρεί ότι για τον άνθρωπο έχει ιδιαίτερη σημασία η σχέση του με το θεό και πως αυτή λειτουργεί στην κοσμική πραγματικότητα.

ΘΕΜΑ Β3.

Β3. Να γράψετε στο τετράδιό σας τον αριθμό που αντιστοιχεί σε κάθε φράση της **Στήλης Α** και δίπλα το γράμμα της **Στήλης Β** που αντιστοιχεί στο σωστό όνομα (ένα όνομα της Στήλης Β περισσεύει).

Στήλη Α	Στήλη Β
1. πατέρας του Αριστοτέλη	α. Ερμίας
2. ο Αριστοτέλης έγραψε γι' αυτόν παιάνα	β. Εύδοξος
3. ίδρυσε τον «Περίπατον»	γ. Ηρακλείδης
4. επηρέασε επιστημονικά τον Αριστοτέλη	δ. Νικόμαχος
5. μαθητής του Αριστοτέλη	ε. Θεόφραστος
	στ. Αλέξανδρος

Μονάδες 10

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Β3.

1. – δ
2. – α
3. – ε
4. – β.
5. – στ.

ΘΕΜΑ Β4.

Β4.α. Να αντιστοιχίσετε στο τετράδιό σας καθεμιά αρχαία ελληνική λέξη της **Στήλης Α** με την ετυμολογικά συγγενή της νεοελληνική λέξη της **Στήλης Β** (στη Στήλη Β περιισεύει μία λέξη).

Στήλη Α	Στήλη Β
1. προβάτων	α. σκόπιμος
2. διοικήσει	β. χειροποίητος
3. πούς	γ. προβολή
4. χείρ	δ. οικογένεια
5. σκέψαι	ε. απόβαση
6. συμφέρον	στ. ανυπόφορος
	ζ. χταπόδι

(μονάδες 6)

Β4.β. Για καθεμιά από τις δύο παρακάτω λέξεις να γράψετε μία πρόταση ή περίοδο λόγου στα νέα ελληνικά, όπου η ίδια λέξη, στο ίδιο μέρος του λόγου, σε οποιαδήποτε μορφή της (πτώση, αριθμό, γένος, έγκλιση, χρόνο), χρησιμοποιείται με διαφορετική σημασία από αυτήν που έχει στο αρχαίο κείμενο: «**ἀδούλευτον**», «**προηγούμενων**».

(μονάδες 4)

Μονάδες 10

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Β4.α.

1. – ε.
2. – δ.
3. – ζ
4. – β.
5. – α
6. – στ.

Β4.β.

«**ἀδούλευτον**»: Η ιδέα είναι ακόμα αδούλευτη θα χρειαστεί πολλή δουλειά ακόμα.

«**προηγούμενων**»: Το θράσος του είναι άνευ προηγούμενου.

ΘΕΜΑ Β5.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Στο παρακάτω κείμενο ο Ευάγγελος Παπανούτσος αναφέρεται στην έννοια της προαίρεσης.

Όπου προαίρεση, εκεί και βούληση. Όπου δεν υπάρχει προαίρεση, εκεί ούτε βούληση. Αυτές οι απλές φράσεις λένουν πολλά πράγματα. Πρώτον ότι προαίρεση ούτε χρειάζεται ούτε γίνεται σε όλες τις περιστάσεις της ζωής, αφού κάνουμε άπειρα πράγματα από το πρωί έως το βράδυ χωρίς σκέψη και ζύγισμα, από συνήθεια, μηχανικά, όπως μας έμαθε ο κοινωνικός εθισμός. Δεύτερον ότι μόνο στον άνθρωπο υπάρχει β ο ύ λ η σ η (με το αυθεντικό και πλήρες νόημα του όρου), γιατί μόνο στον άνθρωπο έχουμε προαίρεση. Στο ζώο υπάρχει ό ρ ε ξ η, όχι βούληση, γιατί στο ζώο δεν έχουμε ηθική προαίρεση.

Ε.Π. Παπανούτσος, Νόμος και Αρετή, εκδ. Δωδώνη, σελ. 35-36.

Ποια είναι η άποψη που διατυπώνει ο Ευ. Παπανούτσος για την προαίρεση; Να τη συγκρίνετε με την αντίστοιχη άποψη του Επίκτητου (απόσπασμα β').

Μονάδες 10

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

B5.

Τόσο το Κείμενο Αναφοράς όσο και το Παράλληλο Κείμενο θέτουν στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος την έννοια της προαίρεσης ως κυρίαρχου χαρακτηριστικού του ανθρώπου και ειδοποιού διαφοράς του από τα ζώα, τα στερημένα από ηθική συγκρότηση.

Ίδιον και κυρίαρχο διακριτικό του ανθρώπου κατά τον Επίκτητο είναι η “προαίρεσις” στην οποία υποτάσσονται τα πάντα, ενώ εκείνη παραμένει “*ἀδούλευτος και ανυπότακτος*”. Η προαίρεσις εκτός από τη γενική σημασία της προτίμησης, στον Επίκτητο σημαίνει την ελεύθερη βούληση, την ελεύθερη στοχαστική επιλογή ενεργειών που συγκροτεί τον ηθικό χαρακτήρα του ανθρώπου. Είναι κυρίως μία κρίση, η έλλογη ικανότητα να επιλέγουμε και να αποβλέπουμε στα αποτελέσματα των πράξεών μας. Προϋπόθεση για την προαίρεσιν είναι η διαίρεσις των πραγμάτων σε αυτά που εξαρτώνται από εμάς (τα *ἐφ’ ἡμῖν*) και σε αυτά που βρίσκονται πέρα από τις δυνάμεις μας (τα *ἀπροαίρετα, τα οὐκ ἐφ’ ἡμῖν*) και είναι αδιάφορα για εμάς και την επίτευξη της ευδαιμονίας. [Φάκελος Υλικού, Αρχαία Ελληνικά Γ’ Λυκείου, σελίδα 185].

Ο Επίκτητος συνδέει την προαίρεση άμεσα με το “*λόγο*”, και αυτή είναι το διακριτικό του ανθρώπου από τα άλλα όντα, το συμπέρασμα που απορρέει άμεσα (*οὖν*)

είναι ότι ο άνθρωπος διακρίνεται από τα άλλα όντα κατά τον λόγο (και την προαίρεσή του). Στο κείμενο αυτό ο λόγος σημαίνει τη βασική ιδιότητα που διακρίνει τον άνθρωπο από τα άλλα όντα, την ομιλία και την ικανότητα λογικής σκέψης. [Φάκελος Υλικού, Αρχαία Ελληνικά Γ' Λυκείου, σελίδα 185]. Ποια είναι αυτά τα άλλα όντα από τα οποία ο Επίκτητος άμεσα και παραστατικά προτρέπει τον συνομιλητή του να αντιληφθεί ότι διαφοροποιείται (Σκόπει τίνων κεχώρισαι); Τα θηρία και τα πρόβατα. Ο άνθρωπος ως έλλογο και προαιρετικό ον δεν προσομοιάζει ούτε στα θηρία που χαρακτηρίζονται για την ισχύ που εμπνέει φόβο, ούτε στα πρόβατα που έχουν μια αγαθότητα που απορρέει από την αδυναμία και το άλογο.

Στο ίδιο πνεύμα ο Παπανούτσος θα τονίσει ότι η προαίρεση είναι ταυτισμένη και συνοδοιπορούσα με την βούληση («όπου προαίρεση...ούτε βούληση»). Η βούληση ως απότοκο της ηθικής συγκρότησης, της συνειδητής επιλογής, είναι η στάση που ελεύθερα επιλέξει το άτομο, θυμίζοντάς μας την Αριστοτελική προαίρεση. Η βούληση δεν είναι μία παρόρμηση, δεν είναι η όρεξη, δεν είναι η επιθυμία («Δεύτερον ότι...ηθική προαίρεση»). Δεν είναι μία καθ' έξιν μηχανιστική συμπεριφορά, δεν επιβάλλεται έξωθεν, δεν είναι προϊόν μίμησης ή προϊόν δουλικής υπακοής («Πρώτον ... εθισμός»). Είναι έκφραση της ηθικής ακεραιότητας του ατόμου που τον διακρίνει από τα άλογα όντα.

Παρότι ο Επίκτητος τονίζει το συσχετισμό της προαίρεσης με τον λόγο και ο Παπανούτσος της προαίρεσης με τη βούληση στην ουσία δεν υπάρχει απόκλιση μεταξύ τους γιατί και οι τρεις έννοιες συγκροτούν τον ηθικό χαρακτήρα του ανθρώπου.

Γ. ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Θουκυδίδης Α121, 1-4
(ed. OXFORD CLASSICAL TEXTS)

Στη συνέλευση της Πελοποννησιακής Συμμαχίας πρώτοι λαμβάνουν τον λόγο οι Κορίνθιοι, οι πιο σκληροί υποστηρικτές του πολέμου εναντίον της Αθήνας, και εξηγούν γιατί οι Πελοποννήσιοι θα νικήσουν.

Ἡμεῖς δὲ νῦν καὶ ἀδικούμενοι τὸν πόλεμον ἐγείρομεν καὶ ἱκανὰ ἔχοντες ἐγκλήματα, καὶ ὅταν ἀμυνώμεθα Ἀθηναίους, καταθησόμεθα αὐτὸν ἐν καιρῷ. κατὰ πολλὰ δὲ ἡμᾶς εἰκὸς ἐπικρατῆσαι, πρῶτον μὲν πλήθει προύχοντας καὶ ἐμπειρία πολεμικῆ, ἔπειτα ὁμοίως πάντας ἐς τὰ παραγγελλόμενα ἰόντας, ναυτικόν τε, ᾧ ἰσχύουσιν, ἀπὸ τῆς ὑπαρχούσης τε ἐκάστοις οὐσίας ἐξαρτυσόμεθα καὶ ἀπὸ τῶν ἐν Δελφοῖς καὶ Ὀλυμπίᾳ χρημάτων· δάνεισμα γὰρ ποιησάμενοι ὑπολαβεῖν οἰοί τ' ἐσμὲν μισθῷ μείζονι τοὺς ξένους αὐτῶν ναυβάτας. ὦνητὴ γὰρ ἡ Ἀθηναίων δύναμις μᾶλλον ἢ οἰκεία· ἡ δὲ ἡμετέρα ἦσσαν ἂν τοῦτο πάθοι, τοῖς σώμασι τὸ πλεόν ἰσχύουσα ἢ τοῖς χρήμασιν.

ὑπολαβεῖν: να προσελκύσουμε, **ναυβάτας:** πεζοναύτες, **ὦνητὴ:** αὐτὴ που μπορεῖ να αγοραστεί.

ΘΕΜΑ Γ1.

Γ1. Να γράψετε στο τετράδιό σας τη μετάφραση του παρακάτω αποσπάσματος: «δάνεισμα γὰρ ... χρήμασιν».

Μονάδες 10

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Γ1. Πράγματι παίρνοντας δάνειο μπορούμε να προσελκύσουμε τους ξένους πεζοναύτες τους με μεγαλύτερο μισθό. Γιατί η δύναμη των Αθηναίων είναι περισσότερο εξαγορασμένη παρά δική τους. Η δική μας όμως δυσκολότερα θα μπορούσε να πάθει κάτι τέτοιο, επειδή η ισχύς μας πηγάζει περισσότερο από το ψυχικό σθένος παρά από τη δύναμη των χρημάτων.

ΘΕΜΑ Γ2.

Γ2. Για ποιους λόγους οι Κορίνθιοι υποστηρίζουν ότι οι Πελοποννήσιοι θα νικήσουν τους Αθηναίους;

Μονάδες 10

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Γ2. Οι Κορίνθιοι ισχυρίζονται ότι η υπεροχή τους συνίσταται στο αριθμητικό τους πλεονέκτημα, στην πολεμική τους εμπειρία και στην ομοψυχία τους. Την ναυτική υπεροχή των Αθηναίων θα την υπερκεράσουν στηριζόμενοι στις δικές τους δυνάμεις και στα χρήματα που είναι αποθησαυρισμένα στους Δελφούς και την Ολυμπία. Έτσι θα είναι σε θέση να πάρουν με το μέρος τους τους ξένους μισθοφόρους και να αποστερήσουν από τους Αθηναίους τη δύναμή τους που εξαρτάται από το χρήμα περισσότερο παρά από το ψυχικό σθένος.

ΘΕΜΑ Γ3.

Γ3.α. «**Ἡμεῖς δὲ νῦν καὶ ἀδικούμενοι τὸν πόλεμον ἐγείρομεν**»: να ξαναγράψετε το απόσπασμα μεταφέροντας τους κλιτούς τύπους στον αντίθετο αριθμό.

(μονάδες 5)

Γ3.β. «**καὶ ὅταν ἀμυνώμεθα ... προύχοντας**»: να μεταφέρετε τους ρηματικούς τύπους στο β' ενικό πρόσωπο της προστακτικής αορίστου στη φωνή που βρίσκονται και το επίθετο στον συγκριτικό βαθμό (στο γένος, αριθμό και πτώση που βρίσκεται).

(μονάδες 5)

Μονάδες 10

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Γ3.α. Ἐγὼ δὲ νῦν καὶ ἀδικούμενος τούς πολέμους ἐγείρω.

Γ3.β.

ἀμυνώμεθα : ἄμυναι

καταθησόμεθα: κατάθου

ἐπικρατήσαι: ἐπικράτησον

προύχοντας: πρόσχεσ

πολλά : πλείονα / πλέονα / πλείω / πλέω

ΘΕΜΑ Γ4.

Γ4.α. Να χαρακτηρίσετε συντακτικά τους όρους:

έχοντες, επικρατήσαι, πλήθει, μισθῶ, ναυβάτας, ἡ οἰκεία.

(μονάδες 6)

β. «Ἡμεῖς δὲ νῦν καὶ ἀδικούμενοι τὸν πόλεμον ἐγείρομεν»: να μεταφέρετε το απόσπασμα στον πλάγιο λόγο με απαρεμφατική σύνταξη και με εξάρτηση από τη φράση «Οἱ Κορίνθιοι ἔλεγον».

(μονάδες 4)

Μονάδες 10

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Γ4.α.

έχοντες : αιτιολογική μετοχή, συνημμένη στο υποκείμενο του ρήματος «ἡμεῖς».

ἐπικρατήσαι : τελικό απαρέμφατο, υποκείμενο στην απρόσωπη έκφραση «εἰκός (ἔστί)» (υποκείμενο απαρεμφάτου ἡμᾶς).

πλήθει : δοτική αναφοράς ως επιρρηματικός προσδιορισμός στο «προύχοντας».

μισθῶ : δοτική του μέσου ως επιρρηματικός προσδιορισμός στο «ὑπολαβεῖν».

ναυβάτας : αντικείμενο στο «ὑπολαβεῖν».

ἡ οἰκεία : β' ὀρος σύγκρισης με α' ὀρο το «ἠωνητή». Εκφέρεται με το συγκριτικό ἢ και ομοιόπτητα με τον α' ὀρο. Η συγκριτική λέξη είναι το «μᾶλλον».

Γ4.β. Οἱ Κορίνθιοι ἔλεγον ἐγείρειν τότε τὸν πόλεμον καὶ ἀδικούμενοι.

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Στο Γνωστό κείμενο εξετάστηκαν αποσπάσματα από τα Πολιτικά του Αριστοτέλη και τις Διατριβές του Επίκτητου. Τα ζητούμενα των ερμηνευτικών ερωτήσεων δεν παρουσίαζαν καμία δυσκολία. Στο ίδιο πνεύμα κινήθηκαν και οι ερωτήσεις μετάφρασης, εισαγωγής και λεξιλογικών. Το παράλληλο κείμενο του Ε. Παπανούτσου ήταν απόλυτα συντονισμένο με το κείμενο του Επίκτητου και αποτελούσε συμπληρωματική και επεξηγηματική εκδοχή του κειμένου αναφοράς.

Το Άγνωστο κείμενο, απόσπασμα του Θουκυδίδη από το 1^ο βιβλίο, ήταν ιδιαίτερα απαιτητικό τόσο ως προς το περιεχόμενο όσο και ως προς τα ζητούμενα της γραμματικής και του συντακτικού, τα οποία απαιτούσαν άριστη γνωστική επάρκεια και εξεταστική ετοιμότητα.

Καλή επιτυχία!

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟ

ΩΘΗΣΗ

Αφειρηρία το μέλλον